

ÚHEL POHLEDU

Rezervační systém jako Godot

Pokud zvládneme dát vakcínu lidem nad 80 let, sníží se počet úmrtí o polovinu

PAVEL HROBŇ
bývalý náměstek
ministra zdravotnictví

Života s koronavirem máme plné zuby. Pro všechny z nás je omezující, pro některé likvidační. V dnešní situaci přeplněných nemocnic a běžného nedodržení plošných opatření máme jedinou cestu ven – co nejrychleji naočkovat nejstarší z nás. Pokud zvládneme dát vakcínu lidem nad 80 let, sníží se počet úmrtí a těžkých případů o polovinu. Nemocnice si oddechnou a omezení budou moci být uvolněna.

Co tomu brání? Jednak omezené dávky vakcín. S těmi ale teď nic nenděláme a hlavně – díky společnému nákupu EU patříme ke šťastně menší země světa, která má vakcíny domluvené. Navíc, omezení dodávek oznámené firmou Pfizer není nijak mohutné a je dočasné. Celkové množství má být dodrženo, jen trochu posunuto v čase.

Zaostalá strategie

Hlavně potřebujeme dostat vakcínu k těm správným lidem, zdravotníkům a sociálním pracovníkům v první linii a seniorům. Jak se to daří? Ve čtvrtek 21. 1. ráno uvedl premiér: „Od prvních dávek do včerejšího dne obdržela Česká republika celkem 248 625 vakcín. Do dnešního rána bylo naočkováno 154 989.“ Z čísel zaslanych krajům můžeme doplnit, že mezi očkovanými bylo cca 28 000 seniorů nad 80 let. V ČR přitom máme 440 000 občanů tohoto věku. Zajímavé je podívat se, jaký podíl z podaných vakcín dostali seniori v jednotlivých krajích. V průměru 18 %, premiery jsou Praha a Olomoucký, Jihočeský a Moravskoslezský kraj s více než 20 % dávek podaných seniorům.

Proč tyto rozdíly? Klíčem je, jak dostat vakcínu k těm, kteří ji nejvíce potřebují. Měl by to zajistit rezervační systém. Rezervace byly ale spuštěny 15. 1., zatímco první vakcíny se do České republiky dostaly již v prosinci. Nežlobil bych se na informatiky, kteří pracovali dnem i nocí. Problém je v tom, že dostali zadání pozdě, a ještě ne dobře. Namísto toho, aby vláda od podzimu připravovala očkování plnou parou, první strategie hodná toho jména vznikla až těsně před Vánoci. Navíc předpokládá, že se občané přihlásí sami. To se teď samozřejmě

Telefonát s nabídkou očkování usnadní seniorům registraci a zvýší efektivitu systému. Snímek je z Kroměřížské nemocnice.

FOTO ČTK

děje, hlásí se informovaní a technologicky zdatní nebo ti, kdo mají k dispozici pomoc. Kolika seniorů nad 80 let se to ale týká? Poloviny? Naočkovat jich přitom potřebujeme co nejvíc. Ministerský plán dosáhnout 70% proočkovanosti v této věkové skupině je vzhledem k jejímu ohrožení a dopadu na nás všechny, tedy přeplněným nemocnicím a nutnosti plošných omezení, zjevně nedostatečně ambiciózní.

Navíc je rezervační systém opravdu uživatelsky nepřátelský, byť se postupně zlepšuje. Pokud by nám chtěl nabídnout něco jiného, než co nutně potřebujeme, nejspíše bychom ho zcela odmítli. Automaticky nabídnout volné termíny již registrovaným mělo být součástí hned od začátku. Nebo opravdu chceme trápit seniory tím, aby museli několikrát denně kontrolovat, zda se pro ně neuvolnilo místo?

Namísto čekání na Godota v podobě funkčního rezervačního systému proto některé kraje a obce vzaly věc do vlastních rukou. Nejprve s pomocí mobilních týmů očkovaly domovy pro seniory. Následně se dohodly s praktickými lékaři, kteří začali kontaktovat a očkovat své staré pacienty. Příkladem, byť ne jediným, je Praha 7, která již zvládla naočkovat první dávkou přes polovinu ze svých seniorů. Takový přístup pomohl i nemocni-

Klíčem je, jak dostat vakcínu k těm, kteří ji nejvíce potřebují. Právě to by měl zajistit funkční rezervační systém.

”

cím, které naočkovaly zdravotníci v první linii a poté před spuštěním rezervačního systému nevěděly, co s vakcínami. I z tohoto důvodu došlo k tomu, že na některých místech byli očkováni lidé, kteří nepatří do prioritních skupin.

Pozvánka místo registrace

Toto není výzva k bojkotování rezervačního systému. Jde o cenný nástroj, zejména až bude zcela funkční. Dostupnost a uživatelskou přátelost rezervací musí ale vláda zlepšit. Moc toho pro úspěšné očkování zatím neudělala. Dokonce občany ani nepovažuje za hodné informování. Podrobná čísla o počtech podaných vakcín měli dosud k dispozici jenom vládní úřed-

níci. Až tento týden je dostala samo-správa. Proč nejsou k dispozici všem?

Jak jsme se v průběhu koronavirové krize už mnohokrát poučili, nemá cenu čekat na Godota v podobě efektivního centrálního řešení. Rezervace musíme doplnit aktivním zvaním seniorů na očkování. Naštěstí to pochopila řada hejtmánů, starostů, praktických lékařů a dalších. Velmi užitečné by bylo, kdyby zdravotní pojišťovny jejich snahu doplnily zasláním dopisů o výhodách očkování a možnostech, jak se k němu dostat. Největším přínosem pro účast na očkování je ale telefonát praktického lékaře zatím neregistrovaným pacientům, ideálně přímo s nabídkou data a místa očkování, ať už v jeho ordinaci, nebo v očkovacích centrech. Tuto práci by zdravotní pojišťovny samozřejmě měly praktikům zaplatit, je rozhodně v zájmu jejich pojištěnců i pojištěoven samotných. A nezapomínejme prosím na seniory, kteří nejen že se nedokážou sami přihlásit, ale ani se dostavit na očkování mimo svůj domov. Ne všichni takoví žijí v domovech pro seniory a jsou to ti nejpotřebnější z nás.

Autor je řídícím partnerem Advance Healthcare Management Institute a členem správní rady Centra pro modelování biologických a sociálních procesů (BISOP).

DOPISY REDAKCI

Giganti s vlastním polem působnosti

Ad LN 20. 1.: Platformy nesmí být arbitrem pravdy

Paní Jourová velmi zasvěceně a dle mého soudu i poměrně racionálně hovoří o internetových gigantech. Toto pojednání má v zásadě jedinou chybu, když vytrhuje Facebook a Twitter z celého balíku nadnárodních globálních firem. Vůbec nic o nich nevíme – kdo je majitel, kde je sídlo firmy, kde a jak daní, kam mizí jejich zisky. Tyto firmy se bez ohledu na místo působení řídí vlastními zákony. Hospodáří s naší půdou, našimi zdroji, s našimi lidmi a přitom vůči nim nemají špetku skutečné a vymahatelné odpovědnosti. Obávám se, se právě zde je pravda. Co s tím?

Petr Mrázek, Praha

Síla ženy

Ad LN 21. 1.: Co feministky možná necítí

Daniela Kovářová reprezentuje v našem veřejném prostoru smířlivý hlas mezi ženským a mužským světem. Na rozdíl od agresivních feministek nezobrazuje ženu jako nesvobodnou a poniženou oběť, ale jako vznešenou a silnou bytost, která sebevědomě dokáže těžit z mužské slabosti pro vše ženské. Vědoma si vlastní ceny, dokáže ocenit mužskou schopnost se obětovat a trpět ve jménu lásky. Do vztahů mezi muži a ženami nelze nikdy zavést absolutní spravedlnost a rovnost. Díky nadhledu je však možno pěstovat vzájemnou empatii a pochopení, které jsou podstatou každého partnerského soužití.

MUDr. Vít Šlechta, Libštát

Zaplatíme všichni

Ad LN 22. 1.: Dostaneš flákaneč! hrozil poslanec

Moje babička by situaci ve sněmovně okomentovala slovy: „Buďto jsou navedeni, nebo jsou to jenom intelektuální kutilové.“ Dodal bych jen, že tento politický tytr nás všechny přijde hodně drahého. Luděk Mokry, ludewitzm@gmail.com

Dopisy jsou redakčně kráceny.

Své příspěvky posílejte do rubriky Názory na adresu LN, Karla Engliše 519/11, 150 00 Praha 5 - Smíchov nebo e-mailem na adresu dopisy@lidovky.cz.

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce

DISKUSE

Co Čech, to křupan nebo ignorant?

OLDŘICH BOTLÍK
matematik zabývající se školstvím

Každý Čech samozřejmě není křupan nebo ignorant, ale úsloví o muzikantech přece taky nelze brát doslova. Opakem křupanství a ignorantství je třeba nesmírně obětavá a odborně náročná práce zdravotníků během pandemie. Kolik máme křupanů, tedy lidí nevychovaných, a ignorantů, tedy lidí nevzdělaných? Najdeme je v politice i ve školách.

Zůstaňme u zdravotnictví. První loňský ministr lhal Poslanecké sněmovně, když přítomně ujišťoval o naší připravenosti na pandemii. Pak jsme museli šít roušky ze zbytků látek a z gum vytážených z trenýrek, protože zavřel textilní galanterie. Životně důležité ochranné prostředky do nemocnic tiskla kus po kuse špičková pracoviště takřkajíc na

koleně. Nad ředitelem ústavu držel ochrannou ruku druhý ministr ještě jako náměstek. Jako ministr potom musel rezignovat, když vyšlo najevo, že se chová v smyslu opatření, která sám vyhlásil.

A ten třetí? Poprvé se ztrapnil, když neshledal nic nevhodného na společném obědi rodin prezidenta a premiéra. Lidem v podzámčí ovšem předtím doporučoval, ať se o svátcích setkávají co nejméně. Když potom veřejně reagoval na zprávu, že v jiném resortním ústavu umožnili vakcinaci lidem bez priority, byl už směšný. Mluvil totiž o postihu za porušení nějakých nařízení, která dnes bere vážně jen málokdo: jsou nedomyšlená a nelogická, mívají jepičí život a nikdo se v nich už nevyzná. Podle pravomocného rozsudku byla některá nezákonná, další odporují vyhlášeným pravidlům. A přicházejí se zpožděním, za něž lidé platí tím nejcenějším. Ministr sice přiměl ředitele k rezignaci, ale neodsoudil hanebné křupanství, k němuž v jeho resortu došlo.

Loni vláda zareagovala, až když přišel „člověk s matematickým modelem“ a vysvětlil, proč hrozí ochromení zdravotnictví. Volně parafrázuji: „Kdo se ráno vypravuje hodinu a půl a chce odejít z domu v osm, musí si nařídít budík na půl sedmou už večer. Stejně tak zahlcení nemocnic je třeba zabránit v předstihu.“ Mnozí ignoranti to nepochopili dokonce ani po dvou vlnách pandemie.

Odkud se bere? Hluboká nevzdělanost pětiny žáků, kterou zjistil poslední mezinárodní průzkum TIMSS, nejspíš těsně souvisí s většinovým chápáním cílů vzdělávání. Školství se brání změnám i díky tlaku mnoha rodičů, kteří očekávají, že škola bude jejich děti učit totéž, co učila je. Tedy – třeba v matematice – soubor mechanických postupů, typicky řešení rovnic, jejichž kořen dnes najde každý smartphone i s vysvětlením postupu. Neměly by se mnohem víc učit, jak sestavit rovnicí jako model slovní úlohy? To totiž neumí ani chytrý telefon, ani děti. V dějepisu děti slyšely o morových ranách, ale nejspíš si je ne-

spojují s dneškem. Natož aby hledaly rozdíly v mobilitě obyvatelstva, možnostech obchodu a technologií, poznacích o nositelích infekce nebo v organizaci společnosti. Případně si udělaly jednoduchý model epidemie a pochopily, jak se šíří. Proč taky? Vždyť to není v osnovách.

Levárna nad poctivé učení

Didaktici fyziky hledali v minulých ročnících mezinárodního průzkumu TIMSS zásadní příčiny selhání českých žáků. Našli je třeba ve způsobu výuky některých pojmů: provází ji uspěchaná abstrakce, nedostatečná práce školy s autentickou zkušeností žáků, předávání hotových poznatků, aniž by mnozí žáci tušili, co mají dělat, aby jim opravdu porozuměli. Nevědí, jak připravit reálný nebo mentální experiment, že teprve ucelený řetězec pravdivých argumentů tvoří správné odůvodnění, ani jak a proč si mají v hlavě vytvářet stále složitější modely situací, o nichž se učí.

Taková výuka rychle způsobí, že příliš mnoho žáků začne volit nejpohodlnější cestu, jak škole vyhovět. Od učitele očekávají typové příklady, které se učí řešit nazpaměť, bez porozumění. Více či méně úspěšně potom předvedou, co se naučili, a hned potom prakticky všechno zase zapomenou. Fatalismus některých učitelů („zaplat pánbůh, že se žáci učí aspoň nazpaměť nebo opíjejí tak, aby to nebylo nápadné“) má ovšem neblahé dopady na výchovu. I premianti si totiž rychle uvědomí, že levárna, pokud projde, může snadno vést k úspěchu. Odtud už je jen krůček k přesvědčení, že správné není levárny nedělat, ale nenechat se při nich chytit. Tím jsme zpátky u nevychovanců.

Podíl dětských i dospělých nevzdělanců, kteří nerozumějí světu přírody ani světu lidí, se blíží kritické hranici. Podvodným mesiasům bezelstně uvěří i jako voliči. Jejich manipulovatelnost proto nakonec ohrozí také příslušníky vzdělané vrstvy obyvatelstva. Hlas každého z nás totiž u voleb váží stejně.